

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Klimaatverandering

10 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de uitspraak van Obama het best aansluit bij de metafoor van het ruimteschip omdat deze metafoor in tegenstelling tot die van de global village benadrukt dat onze natuurlijke hulpbronnen beperkt zijn 1
- een uitleg dat Hardins tragedie van de meent inhoudt dat door de eindigheid van natuurlijke hulpbronnen onvermijdelijk schaarste zal optreden 1
- een uitleg dat Obama in zijn uitspraak het gemeenschappelijke belang benadrukt, terwijl volgens Hardin individuele belangen tegengesteld (kunnen) zijn aan het gemeenschappelijke belang, waardoor de tragedie van de meent alsnog zal optreden 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Obama wil met zijn plan de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Hij doet in tekst 6 een oproep aan eenieder die nu leeft als 'de laatste generatie die er iets aan kan doen'. Hij benadrukt daarmee dat wij gezamenlijk de zorg moeten dragen voor de enige planeet die wij hebben als ons thuis. Dit past het best bij de metafoor van het ruimteschip en minder goed bij die van de global village omdat hij er niet alleen op wijst dat we allemaal in het hetzelfde schuitje zitten, maar bovendien dat we gezamenlijk oplossingen moeten bedenken voor het opraken van natuurlijke hulpbronnen en de bedreiging van het leven op aarde 1
- Hardin vat in zijn idee van de tragedie van de meent de aarde op als gemeenschappelijke weidegrond. Herders zullen altijd hun kuddes uitbreiden om zo veel mogelijk te verdienen. Door de overbegrazing die dan optreedt, en omdat de hulpbronnen van de aarde nou eenmaal eindig zijn, zal de aarde uitgeput raken en zal er schaarste ontstaan. Dit proces is volgens Hardin onvermijdelijk 1
- Obama benadrukt met zijn uitspraak het gemeenschappelijke belang om meer in te zetten op duurzame energie. Maar volgens Hardin is het individuele belang om zo veel mogelijk te verdienen en zo weinig mogelijk te betalen vaak tegengesteld aan het gemeenschappelijke belang om uitputting van de aarde te voorkomen. Het benadrukken van het gemeenschappelijke belang, zoals Obama doet, zal mensen er volgens Hardin dan ook niet van weerhouden toch voor hun individuele belangen te kiezen, waardoor de tragedie van de meent alsnog zal optreden 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het, als de eerste groep wetenschappers gelijk heeft, een goed idee is volgens Pogge: wie resultaatsverantwoordelijk is/negatieve plichten schendt, is ook herstelverantwoordelijk 1
- een uitleg dat het, als de eerste groep wetenschappers gelijk heeft, een goed idee is volgens de libertaristen: wie resultaatsverantwoordelijk is/negatieve plichten schendt, is ook herstelverantwoordelijk 1
- een uitleg dat Pogges mening niet verandert als de tweede groep wetenschappers gelijk heeft: CO₂-uitstotende landen zijn nog altijd mede resultaatsverantwoordelijk 1
- een uitleg dat de mening van de libertaristen wel verandert als de tweede groep wetenschappers gelijk heeft: het regime van Assad is (in de eerste plaats) resultaatsverantwoordelijk voor de schade aan Syrische burgers 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Pogge zal het idee van vluchtelingen opnemen naar de hoeveelheid CO₂ die een land uitstoot waarschijnlijk een goed idee vinden. Volgens hem zijn rijke landen hoe dan ook resultaatsverantwoordelijk voor armoede en ellende in de wereld en schenden rijke landen negatieve plichten ten aanzien van arme landen. Wie resultaatsverantwoordelijk is of negatieve plichten schendt, heeft ook herstelverantwoordelijkheid 1
- De libertaristen zijn het op dit punt met Pogge eens. Landen die CO₂ uitstoten, zijn herstelverantwoordelijk omdat zij andere landen schaden 1
- Pogges mening zou niet veranderen als de tweede groep wetenschappers gelijk zou hebben. Assad kan dan wel te weinig voorzieningen hebben getroffen, de hele situatie was niet verslechterd als er geen droogte was geweest door klimaatverandering vanwege CO₂-uitstoot. De CO₂-uitstotende landen zijn volgens Pogge hoe dan ook mede resultaatsverantwoordelijk en dus mede herstelverantwoordelijk 1
- De mening van de libertaristen zou wel veranderen als de tweede groep wetenschappers gelijk zou hebben. Wie niet direct resultaatverantwoordelijk is, is ook niet direct herstelverantwoordelijk. Er mag dan een verband bestaan tussen klimaatverandering door CO₂-uitstoot en het ontstaan van droogte, maar de ellende van de Syriërs is vooral te wijten aan de falende Syrische overheid. De Syrische overheid is volgens libertaristen de werkelijke resultaatsverantwoordelijke 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de paus in tekst 7 spreekt vanuit een persoonlijke ethiek omdat hij kopen een morele handeling noemt / omdat hij individuen prijst die offers brengen 1
- een uitleg dat de paus in tekst 7 spreekt vanuit een institutionele ethiek omdat hij de wereldeconomie verantwoordelijk houdt voor het niet kunnen vervullen van de vitale behoeftes van armen 1
- een voorbeeld van een situatie waarin een persoonlijke ethiek onverenigbaar is met een institutionele ethiek 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De paus zegt in tekst 7 dat ons consumptiegedrag niet alleen maar een economische handeling is, maar ook een morele. Hij vraagt zich af hoe wij, persoonlijke consumenten, rustig kunnen slapen terwijl we weten dat ons gedrag armen berooft van wat ze nodig hebben om te overleven. Bovendien prijst hij individuen die offers brengen om armen en de aarde te helpen. Hij doet daarmee een beroep op hoe wij persoonlijk onze houding ten opzichte van anderen en de aarde kunnen aanpassen. Dat is een voorbeeld van persoonlijke ethiek 1
- De paus zegt echter ook dat de huidige wereldeconomie bijdraagt aan de ellende van de aarde en van de armen. Dat lijkt eerder op een institutionele ethiek waarbij het gaat om de vraag wie verantwoordelijk is en in hoeverre instituties en een wereldorde bijdragen aan armoede en milieuproblemen 1
- Een persoonlijke ethiek is onverenigbaar met een institutionele ethiek wanneer iemand bijvoorbeeld volledig duurzaam wil leven in een land dat belastingen heft en een niet-duurzaam beleid voert. Zo iemand moet wel belasting betalen aan zijn eigen overheid, die medeverantwoordelijk is voor de economische, niet-duurzame wereldorde 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van Mills vergelijking tussen de collectieve zelfbeschikking van staten en de zelfbeschikking van individuen: zoals individuen binnen een staat het recht hebben zelf te bepalen hoe ze hun leven willen leiden, zo hebben staten recht op collectieve zelfbeschikking zonder bemoeienis van buitenaf 1
- een uitleg dat het oordeel van de Nederlandse rechter in overeenstemming is met Mills collectieve zelfbeschikking van staten omdat het ingrijpen van een Nederlandse rechter in het schadelijke klimaatbeleid van de Nederlandse regering de staat zelf betreft 1
- een uitleg dat het recht op collectieve zelfbeschikking van staten volgens Mill vervalt op het moment dat een staat zich agressief tegen andere staten gedraagt 1
- een uitleg dat de wereldwijde gevolgen van het Nederlandse klimaatbeleid laten zien dat er ook schade aan andere staten kan worden aangericht zonder aanval of opzettelijke bedreiging, terwijl Mills collectieve zelfbeschikking hier geen rekening mee houdt 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Mill vergelijkt collectieve zelfbeschikking van staten – dat staten zelf mogen bepalen wat zij doen en laten en nooit van buitenaf gedwongen kunnen worden tot een bepaalde bestuursvorm – met zelfbeschikking van individuen binnen een staat: iedereen moet zelf kunnen bepalen hoe hij zijn leven leidt, daar heeft de staat niets mee te maken 1
- Volgens Mill mag een staat zijn burgers niet schaden, maar als dit toch gebeurt, bepaalt de staat volgens de collectieve zelfbeschikking zelf of hij bestraft wordt of niet. In de Nederlandse klimaatrechtszaak heeft de Nederlandse rechter geoordeeld dat de vrijheid van de staat beperkt is en roept hij de staat ter verantwoording over het schaden van burgers. Dit is een binnenlandse aangelegenheid en dit is in overeenstemming met Mills opvatting over collectieve zelfbeschikking 1
- Als een staat een andere staat bedreigt of aanvalt, dan vervalt het recht op collectieve zelfbeschikking van deze staat en mogen andere staten met geweld ingrijpen 1
- Wereldwijde schadelijke gevolgen van het Nederlandse klimaatbeleid kun je opvatten als een bedreiging voor andere staten. Volgens Mills schadebeginsel mag een staat geweld gebruiken als die staat schade ondervindt van of bedreigd wordt door een andere staat. Het zou echter tot een wereldoorlog leiden als staten elkaar voor de schade en bedreigingen door CO₂-uitstoot zouden mogen aanvallen. Dit laat zien dat Mills opvatting over collectieve zelfbeschikking van staten geen rekening houdt met het feit dat landen elkaar schade kunnen berokkenen zonder militaire aanval of bedreiging. Mill geeft geen antwoord op de vraag of en op welke manier er in dat soort gevallen mag worden ingegrepen in de collectieve zelfbeschikking van staten 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de drie stellingen waarop Singer zijn opvatting over de morele plicht baseert (alleen 1 scorepunt toekennen als alle drie de stellingen zijn weergegeven): 1
 - Lijden en dood als gevolg van een tekort aan voedsel, onderdak en medische zorg is slecht.
 - Als het in ons vermogen ligt om iets slechts te voorkomen zonder daarvoor iets van vergelijkbaar moreel belang op te offeren, zijn we moreel verplicht om dat te doen.
 - Iedereen is gelijkwaardig.
- een uitleg dat Singers tweede stelling over 'iets slechts voorkomen als dat in ons vermogen ligt' het best aansluit bij tekst 8 omdat Spier zegt dat een kleine bijdrage je nog niet ontslaat van de plicht daar iets aan te doen 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Singer baseert zijn opvatting over morele plicht op drie stellingen: Lijden en dood als gevolg van een tekort aan voedsel, onderdak en medische zorg is slecht. Als het in ons vermogen ligt om iets slechts te voorkomen zonder daarvoor iets van vergelijkbaar moreel belang op te offeren, zijn we moreel verplicht om dat te doen. Iedereen is gelijkwaardig 1
- De tweede stelling (als het in ons vermogen ligt om iets slechts te voorkomen zonder daarvoor iets van vergelijkbaar moreel belang op te offeren, zijn we moreel verplicht om dat te doen) sluit het best aan bij Spiers opmerking in tekst 8. Deze stelling vraagt van ons dat we moeten voorkomen dat er slechte zaken plaatsvinden. Spier zegt in tekst 8 dat ook een heel kleine bijdrage aan de CO₂-uitstoot verplichtingen met zich meebrengt om de uitstoot terug te brengen. Het is onze plicht iets slechts als CO₂-uitstoot zo veel mogelijk te voorkomen, zelfs als dit geen juridische plicht inhoudt 1

15 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argument tegen de opvatting dat wij verantwoordelijk zijn voor de leefomgeving van toekomstige generaties met het criterium 'verdienste': toekomstige generaties hebben nog niks gedaan / toekomstige generaties hebben geen kans gehad om onze hulp te verdienen 1
- een argument vóór de opvatting dat wij verantwoordelijk zijn voor de leefomgeving van toekomstige generaties met het criterium 'simpele gelijkheid': lusten en lasten verdelen over verschillende generaties 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Met het criterium van ‘verdienste’ kun je beargumenteren dat wij nu geen verantwoordelijkheid hebben voor de leefomstandigheden van toekomstige generaties. Toekomstige generaties hebben namelijk nog helemaal niets gedaan om onze hulp en inspanning te verdienen. Ze hebben zelfs de kans nog niet gehad. Wij weten helemaal niet hoe zij zich in de toekomst zullen gaan gedragen. Als zij er zelf een zootje van maken, verdienen zij het niet dat wij nu moeten kromliggen om voor hen de omstandigheden te verbeteren
- Met het criterium van ‘simpele gelijkheid’ kan je beargumenteren dat wij nu wel de verantwoordelijkheid hebben voor de leefomstandigheden van toekomstige generaties. Zij hebben recht op dezelfde kansen als wij nu hebben: een gelijke verdeling van lusten en lasten. Wij kunnen niet nu alleen maar de lusten van bijvoorbeeld het gemak van fossiele brandstoffen plukken en volgende generaties opzadelen met de lasten van een onleefbare aardbol. Dus wij moeten nu maatregelen nemen – die overigens ook de leefomstandigheden betreffen die misschien wel binnen onze eigen toekomst vallen – zodat de gelijke kansen op een gezond leefklimaat voor iedereen optimaal zijn, ook voor de generaties na ons

1

1